

צ'בזטי מזהר"ן

קמא

דף צה:

עם

ביאור חברותא
ללימוד בעיון

תורה ז

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מה גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר
(ה"מ שמו שמה)

תורה אור
 תהלים ח (ו) ותקרה מעט
 מאלהים וקבדו וקדר
 תעשרהו:
 תורה צ
 תהלים קד (לה) וימנו
 חסאים מן הארץ וישעו
 עוד אינן כרבי נפשי את
 יהוה תללו יה:
 מלכים א-א (כא) ויהי
 כשכב ארני הלקך עם אבתי
 והייתי אני ובני שלמה
 חסאים:

תורה צא
 שמות יז (יב) וידי משה
 כבדים ויקחו אבן וישעו
 תחתי וישב עליה ואמר
 והיו מלכי בדי מזה את
 וימנה אהל וידי קרי אמינה
 עד בא השמש:
 תהלים קט (פו) כל ממוקי
 אמינה שקר רדפוני עירני:
 תורה צב

מלכים ב-ד (לה) וישב וילך
 בבית אתה תהן ואתה תהן
 ויעל ויגמר עליו ויזורר
 הנצר עד שבע פעמים ויפקח
 העיני את עיניו:
 מלכה ז (כ) תמן אמת וילקח
 חסד לאברהם אשר נשבעת
 לאבתיו מימי קדם:
 מלאכי ב (ו) תורת אמת
 קמה בפיהו וקולה לא נמצא
 בשפתיו בשלום ובמישר
 הליך אתי ורבים השיב מעוזו:
 בראשית מקץ מא (מה)
 ויקרא פורעה שם יוסף צפת
 פענה ויקן לו את אסנת בת
 פוטי פרע כהן אן לאשה
 ויצא יוסף על ארץ מצרים:
 תהלים קט (יא) בלבי צפנתי
 אהבתך ולפני לא אשכחך:
 במדבר י (יד) זאת התורה
 אדם כי ימות באהל כל תבא
 אל האהל וכל אשר באהל
 יטקא שבעת ימים:
 תורה צב

דברים ואתחנן ו (ח) והאכה
 את יוקה אליו בכל לבקך
 ובכל נפשך ובכל נאדך:
 בראשית תולדות כו (ד) וישע
 לי משפטים כאשר אהבתי
 והביאה לי ואכלה בעבור
 תהייה נפשי בטרם אמות:
 ישעיהו מט (ג) ויאמר לי
 עבדי אמה ישראל אשר כך
 אהפא:

תורה צד
 תהלים צא (ג) וכן חסדו
 ואמונתו לבית ישראל ראו
 כל אפסי ארץ את ישועת
 אליהם:
 ישעיהו מג (ו) כל הנקרא
 בשמי וילקבדו בראיני
 וצרתיו אף ישעיותי:
 שמות כה (ח) וישעו לי
 מקדש וקבעתי בתוכם:
 ישעיהו סג (ט) בכל צרתם
 לא אלונו צד ומלאך פניו
 הושיעם ואקבלתו ובחשקתו
 הוא גאלם וינצלם וינשאים
 כל ימי עולם:
 תהלים לג (ו) בדבר יהוה
 שמים נעשו ובריה פיו כל
 צבאם:
 תהלים צו (ג) ספרו בגוים
 כבודו בכל העמים נפלאותיו:
 דברי הימים-א טז (כד) ספרו
 בגוים את קבורו בכל העמים
 נפלאותיו:

תורה זו לשון החברים לא ידוע מתי והיכן נאמרה
 ז עיני בעש"ט עת"ל עמוד התפילה את קנב ומקור מים חיים שם בשם
 הילכל הברכה שכתב בשם רבו ובספר דגל מנחה אפרים ודוד רבינו פ'
 תולדות ד"ה ויעתר יצחק לה' ותורמו ד"ה וכפלת את היריעה, וליקוטי
 הלכות מילה ה' ה'
 ז וזרה בראשית כב. ונת אס. וזרה דף קכ. ועוד
 ח מתוצרו- בודואי
 ח גם בדפדפי תולדות- בעצמו ומתוצרו- לעצמו
 י עיני לקמן תורה רט עיני שיש"ק ח"א רלג
 י תורה זו לשון החברים לא ידוע מתי והיכן נאמרה
 י עיני ע"ש שיעים ח' ט', ופתחי שיעים נתיב אורות הנקודים פתח ב',
 ונועם אלימלך פרשת שלח ד"ה והאנשים ור"ה ועתה יגדל נא.
 י עיני לעיל תורה נד אות ג' ותורה עה
 י עיני לעיל תורה כד אות ב'
 י פרס שער כג אות א' ארץ ועיני קהלת יעקב ערך אר
 י תורה זו לשון החברים לא ידוע מתי והיכן נאמרה
 י שער המצוות פרשת עקב ויע"ח שער לא סוף פ"ב ואצרות חיים שער
 פרצופי ו"ן.

צה: ליקוטי

פמ (תהלים ח) **ותחסרהו מעט מאלקים וכבודו והדר תעמרהו.** הנה ידוע כי כל מה שחסר לאדם הן

ברוחני הן בגשמי, החסרון הוא בהשכינה [ז] שהוא בחי' אלקים [ז]. וזהו **ותחסרהו**, יבואדי מעט מאלקים, היינו החסרון בודאי מאלקים, היינו בהשכינה אך כשידע זאת שהחסרון הוא למעלה ולמטה, בודאי יהי' לו צער גדול ועצבות ולא יוכל לעבוד השי"ת בשמחה. לכך צריך להשיב בעצמנו, מה אני ומה חיי כי המלך בעצמו מספר לי החסרון שלו [ז], וכי יש כבוד גדול מזה. **מתוך כך בא לשמחה גדולה ונתחדשו המוחין שלו. וזהו וכבוד והדר תעמרהו.** היינו ע"י כבוד והדר שיש לו, שהמלך בעצמו מספר לו החסרון, תעמרהו במוחין חדשים :

צ (תהלים קד) **אנכי אשמה בה יתנו הטאים מן הארץ.** הנה ידוע כי כל החסרונות שבאים לאדם,

הן באין מחמת השבירה [ז] שנפלו ניצוצות ונחסרו מהשכינה כידוע [ז]. והתיקון הוא על ידי שמשמח א"ע באלקיו, [ז] אזי נשלמו כל החסרונות מהשבירה ונתעלה כל הניצוצות. וזה **אנכי אשמה בה, יתנו ונשלמו כל החטאים,** היינו החסרונות. כמ"ש (מלכים א א) **והייתי אני ובני שלמה הטאים. מן הארץ, היינו ארץ העליונה, בחי' השכינה [ז].**

צא (שמות יז) **ויהי ידיו אמונה עד בא השמש.**

כי יש כמה מיני אמונה, יש אמונה שהוא רק בלב. והעיקר שצריך להיות לאדם אמונה כ"כ, עד שיתפשט בכל האיברים. כמ"ש בכתבי האר"י [ז] שצריך להגביה ידיו בשעת נטילה נגד הראש, כדי לקבל הקדושה. נמצא שצריך לזה אמונה בהידיים, להאמין שמחמת שמגביה ידיו כנגד הראש, מקבל הקדושה. כי בלא אמונה אינו כלום, כמ"ש (תהלים קיט) **כל מצותיך אמונה.** וכשיש לו אמונה כזו, בא מן האמונה אל השכל. [ז] וכל מה שמחויק א"ע באמונה בא אל שכל יותר. כי הדבר שהיה צריך מתחילה להאמין, עכשיו כשבא אל אמונה יותר גדולה, מכין הדבר הראשון בשכל. וזה שכתוב במשה **ויהי ידיו אמונה,** שהי' לו אמונה כ"כ גדולה, עד שנתפשט בכל האיברים, שאפי' בידיו הי' האמונה כ"כ גדולה, **עד בא השמש,** היינו להשכל של הדבר, ושמש הוא בחי' חכמה **כמובא אצלינו [ז].**

צב [ז] **על ידי** מה שאדם נע ונד בתוך ביתו [ז]. יכול להיות מתים. כמ"ש באלישע כשהחיה את בן

השונמית, כתיב ביה (מלכים ב' ד') **וילך אחת הנה ואחת הנה.** ומובא בתקונים (תי' י"ג ד' כז ע"ב) [ז] אלמלא כנפי ריאה דנשבי על ליבא הוי ליבא אוקיד כל גופא, והריאה והלב הם בחי' יעקב ויוסף. כי יעקב הוא בחי' אמת, כמ"ש (מלכה ז') **תתן אמת ליעקב.** ואמת הוא בחי' תורה [ז], כמ"ש (מלאכי ב') **תורת אמת.** ובהתורה יש חמשה ספרים, כנגד חמשה כנפי **ריאה** [תיקון כה] [ז]. ויוסף הוא בחינות לב, כי יוסף נקרא

מוהר"ן

פמ צ צא צב צג צד

צפנת פענח (מקץ מא) וכתיב (תהלים קיט) **בלבי צפנתי וכו'.** וכשבוער האש שבלב, הוה אוקיד כל גופא. ועל ידי שהחמשה כנפי ריאה נעים ונדים, מנשבי על ליבא, ומשככים החימויות שבלב [ז]. לכך נאמר ביעקב (ב"ר ויישב פ' פד) [ז] ביקש יעקב היינו הריאה, לישב בשלוה, קפץ עליו רוגזו של יוסף, היינו החימויות שבלב. נמצא שע"י מה שאדם שהוא בחי' תורה, כמ"ש (במדבר יט) **זאת התורה אדם,** נע ונד אפילו בתוך ביתו, יכול לשכך את האש, שהוא בחינות דינים, ויכול להחיות מתים שיהיו חיים :

צג [ז] **כל** העושה משא ומתן באמונה, מקיים מ"ע [ז] של **ואהבת** [ז], שהוא שורש לכל מ"ע כמ"ש בתיקונים

ת"ד [ז] [ז] על פסוק [ז] **ועשה לי מטעמים כאשר אהבתי** מפקודין דעשה : וכיצד מקיימין מצות **ואהבת דאיתא בגמ' (יומא פו)** על פסוק **ואהבת** שתראה שיתאהב ש"ש' על ידך, כיצד אדם קרא ושנה ושמש תלמידי חכמים ועסקו בנחת עם הבריות ומשאו ומתנו באמונה, מה הבריות אומרים, אשרי מי שלמדו תורה וכו'. נמצא ש"ש מתאהב על ידו, ומקיים מצות של **ואהבת,** שהוא שורש כל המצות [ז].

גם במשא ומתן באמונה, בא למדריגה שלמעלה מהזמן. כדאיתא בגמ' [ז] במסקנא ועליו הכתוב אומר [ז] **ישראל אשר בך אתפאר.** וישראל הוא במחשבה, כמאמר חכמינו ז"ל [ז] ישראל עלה במחשבה, ומחשבה הוא למעלה מהזמן. וגם על ידי משא ומתן באמונה, יכול להתפלל בשכל צה. כי ה"תפילה היא גם כן למעלה מהזמן, כי הוא דבר העומד ברימו של עולם וברכות ו:). וגם מחמת שבא לאהבה, מכה זה בא לגדלות המוחין, ויכול להתפלל בשכל צה :

צד [ז] (תהלים צה) **זכר חסדו ואמונתו לבית ישראל ראו כל אפסי ארץ את ישועת אלקינו.** הענין הוא כך,

שכל העולמות לא נבראו אלא בשביל ישראל דכתיב (ישעי' מג) **לכבודי בראתי יצאתי אף עשיתיו,** והיינו ב"ע [ז] לא נברא אלא לכבודי. וכבודי היינו ישראל, דכתיב (שמות כה) **ושכנתי בתוכם** ודר"ל (עיין של"ה [ז] דף ס') בתוכו לא נאמר אלא בתוכם, מלמד שהקב"ה משרה שכניתו בתוך כל אחד מישראל. נמצא כל אחד מישראל נקרא לבוש, ולבוש נקרא כבוד, כי ר' יוחנן קרי למאני' מכבודותא (שבת קיג) נמצא כל העולמות לא נבראו אלא בשביל ישראל, כדי להשפיע להם רב טוב. וכשאנים יכולים לקבל מחמת עונותיהם, יש לו צער, שנאמר (ישעי' סג) **בכל צרתם לו צר.** אך מחמת בהירות אור החסד א"א לקבלו כמות שהוא, וצריך לצמצום הקדוש. היינו כשרוצה להשפיע רב טוב, צריך לדבר יהי' כך, כ"ש"ל (תהלים ל"ג) **דברך ה' שמים נעשו.** והאותיות הם צמצומים עד כאן אות א' עד כאן אות ת', אך בעו"ה הדיבור ג"כ בגלות [ז], כמ"ש (שם צו) **ספרו בגוים את כבודי,** והיינו

י' עיין ספר המדות אמונה את כ'. ושם איתותי יט לא
 י" מתוצרו- האברים
 י" לעיל תורה א'
 י" תורה זו לשון החברים לא ידוע מתי והיכן נאמרה
 י" עיני חיי מוהר"ן אות סה צדיק שנפל לעצבות, ושיש"ק ח"ב אות של
 שהוא רבי מגדלי מפרעמישלאן, ובעש"ט ע"ה"ת בהקדמה בקונטרס
 מאירת עינים אות עז מה שכתב על רבי מיכל מולאטשוב שהיה עובד
 ה' בריצה אנה ואנה בביתו. ועיין שיתות הר"ן אות רפ.
 י" בדפים שלנו כה. ועיין גם תיקון כה דף ע. וזוהר רע"ט פנחס דף
 רכז: ולעיל תורה עט [דף צב].
 י" * פתיחתא דאיכה רבתי סימן ב'
 י" בדף ע. ולעיל סוף תורה ח'
 י" תיקון י"ג דף כה. הג"ל, ועיין גם תיקון כה דף ע. וזוהר רע"ט פנחס
 דף רכז: ולעיל תורה ס דף עה תורה עה דף צב: תורה רכה דף קיד.
 י" שם פסקא ג' הובא בפרש"י ריש פרשת וישב (בראשית לו ב) בשינוי
 לשון והוא לשון רבינו כאן.
 י" תורה זו לשון החברים לא ידוע מתי והיכן נאמרה
 י" ביאור המצוה עיני ספר המצות להרמב"ם וסג"מ מצוה ג'. וברמב"ם
 יסודי התורה פ"ב א'. ובחינוך מצוה תיח. ובהר"ם פ"ט אות ה'.
 י" דברים ו' ה'
 י" כך הגרסא גם בדפדפי תולדות ותולדות ותרצו והכוונה לתיקון כ' ובתשכט
 סג' בסוגריות תיקון (תיקון כא) וצ"ע מה שסג' סוגרית כי הציזן הזה הוא
 כנראה של רבינו ולא של מוהר"ן

י" * תיקון כא [דף נא: נב. נה].
 י" בראשית כו ד'
 ל גם בדפדפי- ש"ש (ובגמ' שם שמנים)
 י" עיני **מלילתא פרשת בשלח על הפסוק והישר בעיניו תעשה**
 י" * שם
 י" ישעיהו מט ג'
 י" * בראשית רבה פרשה א
 י" מתוצרו- תפלה
 י" תורה זו לשון החברים לא ידוע מתי והיכן נאמרה
 י" בריאה יצירה עשית
 י" * מט' תענית [פרק נר מצוה. ענין העבודה ד"ה ושכנתי]
 י" * ראה תורה מה, תורה נו אות ז', תורה עה, תורה ב' תנינא אות ד',
 שיתות הר"ן פה, וזוהר וארא כה:

א' תורה זו לשון החברים לא ידוע מתי והיכן נאמרה
 ז עיני בעש"ט עת"ל עמוד התפילה את קנב ומקור מים חיים שם בשם
 הילכל הברכה שכתב בשם רבו ובספר דגל מנחה אפרים ודוד רבינו פ'
 תולדות ד"ה ויעתר יצחק לה' ותורמו ד"ה וכפלת את היריעה, וליקוטי
 הלכות מילה ה' ה'
 ז וזרה בראשית כב. ונת אס. וזרה דף קכ. ועוד
 ח מתוצרו- בודואי
 ח גם בדפדפי תולדות- בעצמו ומתוצרו- לעצמו
 י עיני לקמן תורה רט עיני שיש"ק ח"א רלג
 י תורה זו לשון החברים לא ידוע מתי והיכן נאמרה
 י עיני ע"ש שיעים ח' ט', ופתחי שיעים נתיב אורות הנקודים פתח ב',
 ונועם אלימלך פרשת שלח ד"ה והאנשים ור"ה ועתה יגדל נא.
 י עיני לעיל תורה נד אות ג' ותורה עה
 י עיני לעיל תורה כד אות ב'
 י פרס שער כג אות א' ארץ ועיני קהלת יעקב ערך אר
 י תורה זו לשון החברים לא ידוע מתי והיכן נאמרה
 י שער המצוות פרשת עקב ויע"ח שער לא סוף פ"ב ואצרות חיים שער
 פרצופי ו"ן.

מאמר אנכי אשמח בה'

מספה"ק ליקוטי מוהר"ן

זמן ומקום אמירת התורה
לא ידוע

פתיחה

כמו בתורה פט גם כאן מבאר שכל החסרונות שיש לאדם, הם חסרונות בשכינה, שמגלים לו כדי שישתדל לתקן אותה. אלא ששם דיבר מעניין העצבות כשנודע לו החיסרון בשכינה, ועצה כיצד להתגבר עליה. אבל כאן העצה היא כיצד לתקן את השכינה. ולכאורה תורה זו היא המשך של התורה הקודמת, ששם העצה של שמחה היא לסור מרע של עצבות וכאן העצה של שמחה היא עשה טוב של העלאת נוצות קדושים לשכינה. דהיינו ע"י שמחה באלוקיו, הוא מעלה את הניצוצות שנפלו מהשכינה בשבירת הכלים ומשלים חסרונה. ונראה שזה עיקר החדוש של תורה זו שעיקר העלאת ניצוצי הקדושה ותיקון שברי הכלים שנחסרו מהשכינה נעשה ע"י שאדם שמח באלוקיו ומודה לו ומכיר בטובתו והשגחתו עליו ושמח בה.

ליקוטי הלכות

אין

שיחות השייך לתורה זו

כוכבי אור (לרבי אברהם בו נחמן) – פתיחה לח"ד ששון ושמחה – על אודות השמחה בה' וצדיקו האמתיים, כי מעצם רוממות ונוראות המצוה הזאת אשר זה עקר רפואות הנפשות, מכל מיני חצים וסמים שבעולם, (עין בלקוטי הלכות הלכות פריה ורביה הלכה ג') והיא ההצלה מראשי התאות ממון ונאוף, (אשר ממילא קל יותר אחר כך לשבר גם שאר התאות ומדות הרעות פמיון בדבריהם בכמה מקומות ועין בהתורה צוית צדק בסמן ב"ג ובהתורה "והיה עקב תשמעון" בסימן קס"ט ששמחה הוא ההפך מתאות ממון וגם עין בהתפלה שמרבה לבקש על שמחה כי בה תלוי שמירת הברית שעל ידי זה ממילא אין נופלים לתאות ממון עין שם). והיא (שמחה אותיות) ש'מ'ח'ה' תמחה את עמלק מקור כל הטמאות שבעולם (עין בלקוטי הלכות הלכות נפילת אפים הלכה ב')

והיא (השמחה) אשר על ידה וגאלנו הגואל צדק גם מהגלות הגשמי, ומכל מיני צרות ומצוקות גם בגשמיות ועין בהתורה 'אמצעייתא דעלמא' בסימן כ"ד, ובהתורה 'אנכי אשמח בה' בסימן צ', ועין בלקוטי הלכות מה שכתוב שם בשם הארי ז"ל, שכל הקללות והתוכחות הוא "תחת אשר לא עבדת את ה' בשמחה" (ואף על פי שכפי פשוטו יסובבו הדברים על שמסים שם "מרב כל", אבל דברי תורה כפטיש פוצץ סלע)

והיא (השמחה) אשר בכחה להכניע ולשבר כל מיני קלפות המתגברים מחדש בכל מדרגה ומדרגה (ועין בהתורה 'אחיו לן מנא סימן כ"ה),

והיא (השמחה) הנחשק הקמייץ והסתום שיש להבין עצם גבהו ותפארתו על ידי עצם המניעות שיש על זה כי השני מיני מניעות המובאים בחיי מוהר"ן בהשיחות הנקראים בשם עבודת ה' בסימן נ"ה תרויהו איתנהו בו בהתגברות עצום מאד, כי זולת אשר תתגבר על האדם בברית הדבר הזה מעצם ההרפתקאות העוברים על כל אחד בגוף ונפש, וההתגברות גדול ועצום כל כך עד שצריכים להשתדל בזה במסירת נפש ממש, אף גם זאת אשר תתגבר מאד על האדם הקלות, שנקל וקטן בעיניו מאד הדבר הזה, עד שאינו נחשב בעיניו למצוה בלל.

ומכל הדברים האלה נתעוררתי עד מאד להעמיק בענין זה כי אין לנו אלא דברי בן שמחה הנכלל במקור השמחה העוסק לקשרנו על ידי השמחה בה' וצדיקו האמתיים ובפרט בראש כל צדיקו הוא בעצמו זכר צדיק וקדוש לברכה:

והנה כאשר נודע בספרי רבנו ז"ל שהעצה של תפלה עולה על כל העצות (כמובא בלקוטי תנינא סימן כ"ה), ועל ידה יכולים ביותר לזכות להשמחה בה', (שזה התכלית מכל התכליתים לשמח בה' ולדבקה בו, שעל ידי זה נכללים בו לדעת ולהשיג אותו שזה יהיה העולם הבא של כל הצדיקים וחסידים וכמובא לקמן במהדורא באות ג') על פן חפתי על זה את כל דברי (מלבד המהדורא וההגהות) בלשון תפלה, (וגם קצת פתבתי בלשון המרגל במדינתנו מחמת שהלב נמשך אחר זה ביותר כמובא בדבריו ז"ל) כי בהתבוננות האלה לבר נצטמצמו (למי שזוכה) השכל העליון של השמחה, מה שאין הפה יכול לדבר והלב לחשב.

הקדמה

יסוד תורה זו שעיקר תיקון העולם נעשה ע"י שאדם משמח את עצמו באלוקיו. "משמח את עצמו" משמע שמעניין ומחפש תמיד על מה לשמוח ולהודות לו ית' תמיד.

ונראה שהיא בנויה על שני חדושים של הבעש"ט: הראשון על פי הסוד שכל החסרונות של האדם הם חסרונות השכינה מובא בספרי תלמידיו (ראה דגל מחנה יהודה פ' תולדות). וכן היסוד שע"י שאדם שמח באלוקיו עולים כל החסרונות מהקליפות, דהיינו הנצוצות שנפלו ונחסרו מהשכינה. אע"פ שהם רמוזים בחז"ל, אבל הבעש"ט שם עליהם את הדגש ביותר, בפרט העניין לעבוד את ה' בשמחה, וכן רבנו/ב.

חיוב עבודת השמחה כתוב בתורה באמצע הצ"ח קללות שבפרשת כי תבא (דברים כח מה מז) "ובאו עליך כל הקללות האלה וכו'", "תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל". משמע אע"פ שבודאי הקללות הן על מי שבטל או עובר מצווה מתרי"ג המצוות ולאויך, אעפ"כ השמחה/ו של האדם באלוקיו היא יסוד הכל/ו. מה שאדם צריך להכיר טובה להקב"ה שברא אותו ואת כל העולם בשבילו (סנהדרין לו כ"א צ"ל בשבילי נברא העולם) ומקיים אותו בכל רגע בטבע וניסים נפלאים. בפשטות כוונת הכתוב "אשר לא עבדת" שאת עבודת ה' צריך לעשות בשמחה אבל נראה שרמוז כאן גם שהשמחה היא עבודה לעיין ולהבחין בכל הטובות שנעשים לו בכל רגע, וכן הוא לשון רבנו "משמח את עצמו באלוקיו" "משמח את עצמו" משמע שהיא עבודה כי טבע הגוף מטה לעצבות ועצלות וצריך להתגבר לעיין ולשים לב לכל הטובות ולשמח את עצמו בהן.

ועניין החסרונות בשכינה נראה שכבר רמוז במחז"ל (שבת נה) אין יסורים בלא עוון. כי השכינה (ספירת המלכות) היא אלוקותו ית' במדרגת הנמוכה ביותר, השוכנת עמנו ובנו. היא המדה שבה הקב"ה מולך עלינו והיא המידה שבה אנו ממליכים אותו. וזהו "ושכנתי בתוכם" וביארו/ו שהכוונה בתוך כל אחד מישראל. ועל כן כל עוון וחטא שיש בנו, מחסיר מהאפשרות שמדה זו תשכון בנו, וממילא יש חסרון בשכינה, דהיינו באפשרות שלה לשכון בנו. בחי' אין מלך בלא עם שממליכים אותו. וכשיש חסרון בשכינה אזי כשהיא עולה לפניו ית' לעורר אותו להשפיע שפע לישראל ולעולם, היא באה חסרה (מייך נוקבין וחסרה כלים לקבל שפע) וממילא גם השפע חסר, וממילא יש לנו חסרון כפי החסרון של השכינה.

ניצוצות שנפלו מחמת השבירה

השבירה בכלליות הכוונה למה שקדם לבריאת העולמות, כשיצאו אורות מעיני אדם הקדמון/ו ונעשה עולם הנקודים, שבו האורות היו גדולים מהכלים לכן נשברו הכלים. ואזי במקום שיהיה נברא עולם האצילות השלם/ו, נפלו השברי כלים לעולמות הפירוד בריאה יצירה עשייה. ובעיקר לעשייה שהוא רובו רע ומיעוטו טוב וכו' חיים.

³ ראה תורה פט ותורה רנט בעניין החסרונות. ובעניין השמחה דיבר בכמה תורות ראה תורה כד אות ב' שע"י שמח באלוקיו מעלה את הניצוצות מהקליפות וראה תורה כד תניא מצוה גדולה להיות בשמחה תמיד. וכן הלכה שבאדר מרבים ובאב ממעטין אבל כל השנה השמחה היא חיוב.

³ השמחה יסוד הכל – ראה רבנו בחיי שם (פסוק מז) תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה. יאשימו הכתוב בעבדו ה' יתברך ולא היתה העבודה בשמחה, לפי שחייב האדם על השמחה בהתעסקו במצוות, והשמחה במעשה המצוה, מצוה בפני עצמו, מלבד השכר שיש לו על המצוה יש לו שכר על השמחה, ועל כן יעניש בכאן למי שעובד עבודת המצוה כשלא עשאה בשמחה, ולכך צריך שיעשה אדם המצוות בשמחה ובכוונה שלמה, וכן אמרו במדרש רות (רות רבה ה, ו) אילו היה יודע ראובן שהקב"ה מכתוב עליו וישמע ראובן ויצילהו מידם (בראשית לו, כא), בכתפו היה מוליכו לאביו, ואילו היה יודע אהרן שהקב"ה מכתוב עליו וראך ושמח בלבו (שמות ד, יד), בתופים ובמחולות היה יוצא לקראתו, ואילו היה יודע בועז שהקב"ה מכתוב עליו ותאכל ותשב ותותר (רות ב, יד), עגלים פטומים היה מאכילה:

⁴ אע"פ שבפסוק כתוב מרוב כל ופרש"י שהקפידה עליו היא שאע"פ שיש לו כל טוב הוא לא שמח. בוודאי התורה לא דברה רק לעשיר בגשמיות אלא לכל אחד, גם עני ואביון צריך להכיר טובה על כל הטוב שהקב"ה עושה עמו, ואם אינו מוצא טוב זה עיקר הטענה עליו, מדוע אינו מתבונן, כדי שלא יהיה כפוי טובה. והעיקר לדעת שהקב"ה לא חייב לי כלום, והוא ית' רק טוב ומיטיב וכל החסרונות הם בגלל האדם עצמו, ובמופלא ממך אל תדרוש.

⁵ ראה לקמן תורה צד. בשם השלה הקדוש מסכת תענית פרק נר מצוה ענין העבודה (ד"ה ושכנתי) אע"פ שהפסוק מדבר בשכינה ששרתה במשכן שהיה במחנה כהונה שבתוך מחנה לוייה וישראל, מדלא כתוב בתוכו אלא בתוכם משמע שהכוונה גם לושכנתי בתוך כל אחד מישראל.

⁶ הוא המציאות הרוחנית הראשונה שנבראה בחלל הפנוי, דהיינו הקו אלוקות מצומצם שנכנס בחלל, והוא בדמות קומת אדם רמ"ח ושס"ה רוחניים.

⁷ אע"פ שעולם הנקודים נעשה כדי לברא מציאות של רע כדי שתהיה בחירה לאדם בין טוב לרע ועי"ז יקבל שכר על בחירתו בטוב. אע"פ כן עניין זה נעשה גם יסוד בבריאה שכל אור חדש בהכרח בתחילת גילוי נשבר, דייקא השבירה עושה כלים ורק עי"ז כשחזור להתגלות יש לו כלים להתגלות בשלימות. וכדמצינו שתינוק לומד כל התורה ושוכח. וחז"ל אמרו אין אדם עומד על דברי תורה א"כ נכשל בהם.

ברכוש גדול דהיינו כל הניצוצות שהיו במצרים, והשארירו אותה בלא ניצוצות כלל כמצולה שאין בה דגים/טו, והנותר פ"ו/טו ניצוצות מתוך הרפ"ח נשארו מפוזרים בעולם, וע"כ גלו ישראל בכל העולם וישראל תיקונם בביאת משיח בב"א/טו.

ותיקון השכינה הוא לאסוף עוד ועוד ניצוצות של שברי כלים, עד שנזכה שיתחברו כולם כל מידה לכלי אחד גדול, כגון כלי החסד, שבשהוא יתוקן בשלימות, אזי אור החסד יאיר בכלי החסד ויתפשט חסד נפלא בשכינה, ובכל נפשות ישראל. כמבואר בתורה יד שיתבטל המשא ומתן, (ע"ש שהקשינו מדוע משא ומתן שזה רוצה חמור וזה רוצה פרה והם מתחלפים, מדוע זה הפך השלום ושלימות הדעת? ותרצנו שלעתיד לבא יתבטל המו"מ, כי אף אחד לא ירצה לקחת, אלא רק לתת, ממילא אע"פ שיהיה קנין חליפין אבל לא בגלל שרוצים לקחת אלא בגלל שרוצים לתת) כי בהתגלות מדת החסד השלימה אדם לא רוצה אלא רק לתת, בבחי' צדיק חונן ונותן. וכן כשיתוקן כלי הגבורה בשלימות אזי יאיר אור היראה בכלי הגבורה שבשכינה בשלימות, ועי"ז כלל ישראל תיחיה יראתם שלימה. וכל אחד יעשה כל מצווה במסירות נפש כמו יצחק אבינו.

אבל עד שיגמר ליקוט הניצוצות, השכינה חסרה שלימות בכל כלי המדות כולם, והחסרון נרגש אצל כל אחד מישראל. וכמובן אם כל אחד ירגיש את כל החסרונות, לא יעמוד בזה, אלא מוכרח שהקב"ה נותן לכל אחד להרגיש את החסרון לפי הזמן והמקום שהוא צריך לתקן/טו, כדי שנסתדר לתקנם ולהתפלל על תיקון החסרון בשכינה, שהרי בשבילי נברא העולם כנ"ל וכמבואר בתורה ה'טו/שע"כ צריך להשתדל לתקנו.

קושיות

א. על ידי שמשמח את עצמו באלקיו, אזי נשלמו כל החסרונות מהשבירה, ונתעלה כל הניצוצות. משמע שהעצבות היא סיבת השבירה. וצ"ע כי הידוע שהשבירה היא מרובי אור ומחולשת הכלים בגלל גאוה בחי' אנא אמלוק. ונראה כוונת רבנו שמשמח את עצמו באלוקיו, שזה מחייב יותר ממה שאמר בתורה כד תנינא מצוה להיות בשמחה תמיד, כי אמנם התכלית להיות שמח באלוקיו אבל העיקר לצאת מעצבות ולהיות בשמחה כדי שיתרחב הלב שע"ז יש רצון לעשייה דקדושה, הפך העצבות שהיא גורם לעצלות בכל דבר של קדושה. אבל כאן נראה שזו מדרגה יותר בשמחה, שלא רק הרוחב לב הוא המכוון אלא העיקר לעיין בכל הטובות שהקב"ה עושה לי בכל רגע בכל יום במשך שנים רבות, ולהודות בשמחה באמת מכל הלב, דהיינו לא להיות כפוי טובה הנובע מגאוה וגסות רוח.

ב. ארץ עליונה בחי' השכינה – צ"ע כי ארץ עליונה רומז לבינה ואילו השכינה היא מלכות. ואולי מכנה את המלכות ארץ עליונה על שהיא עליונה מהארץ הגשמית. ואפשר שהכוונה לבינה ששם עיבור ז"א ע"י רפ"ח הניצוצות הקדושים העולים מלמטה כמבואר בע"ח שער יח שם הדוגמא למהלך כל עלית הניצוצות, שתיקונם ע"י עיבור בבינה. וצ"ע.

ג. צ"ע האם החסרונות שלנו הם מחסרונות השכינה בשבירת הכלים שקדמה לעולם, או מחטא אדם הראשון, או מהשבירה שנעשית על ידי חטאינו. כי בכלליות נראה שהשבירה שקדמה לעולם היא החסרון שנברא העולם מטבעו כגון מה שאדם נולד לא מהול והתורמוס צריך בישול והגלוסקאות לא צומחות מהאדמה אלא צומחת חטה שצריך לעמול בעשר מלאכות לעשותה גלוסקא. וכי"ב מה ששאלו המינים מדוע לא ברא הקב"ה את העולם שלם, והיינו הרפ"ח ניצוצות שהן לתיקון העולם בעצמו לא מצד החטאים. ובחטא אדם הראשון היתה שבירה גדולה ובעיקר תערובת שגרים חסרון עצום בעולם, אבל לא תלוי בנו, ולכאורה אע"פ שכל חסרון בשכינה הוא גורם חסרון לנשמות ישראל, אבל אם נרגיש את כל החסרונות לא שבקת חי' אלא

טו פרי עץ חיים – שער הקריאת שמע – פרק ג – אמנם, בכל הגאולות שנגאלו ישראל נק' על שם העיקר, אך אינה גאולה שלימה, כמו בכל מדי יון לא היה גאולה שלימה, כי נשארו קצת ניצוצות הקדושה שלא יכלו להתברר, אך נקרא גאולה. אך גאולת מצרים היתה גאולה שלימה, כי אז (שמות יב לו) "וינצלו את מצרים" שעשאוהו כמצולה שאין בה דגים (ברכות טו. פסחים ק"ט), ולא נשאר בהם שום ניצוץ קדושה והיתה גאולה השכינה לגמרי, משא"כ בשום גאולה אחרת. וזהו הטעם לזכור יציאת מצרים יותר מכל שאר הגאולות, כי היא גאולה שלימה, אך האחרות צריכין עדיין תשלום, אמנם לעתיד לבא תהיה גאולה שלימה יותר מגאולת מצרים, כי גאולת מצרים היתה פרטיות, אבל לעתיד תהיה גאולה שלימה וכללית בכל העולם, כי אז לא יסאר שום ניצוץ קדושה בכל הגוים אשר הדיחנו שמה, לכן לא נאמר חי' ה' אשר העלנו ממצרים, כי אם חי' ה' אשר העלה ישראל מכל הארצות כנו' בירמיהו.

טז צ"ע לפי הנ"ל שיוסף תיקן ר"ב ניצוצות לא נשארו אלא פ"ו. ומדוע עדיין נקרא רפ"ח. אבל באמת זו לא קושיא אלא שם מה הכוונה שנשארו רק פ"ו, אבל הרפ"ח הם יסוד והקדמה של האריז"ל שלא משתנה, כמבואר בע"ח שהם גבורות ז"א ובכל עיבור של בחי' ז"א הם מתתקנות כולן. עיין גם טל אורות ח"א פרק בא אות ב' – אמנם סוד העיבור הוא תיקון דרפ"ח ניצוצין גימטריא 'עיבור'

י"ז ראה זוהר הרקיע (לרבי יעקב צמח) – פירוש התלמיד לספרא דצניעותא – כי הנה נודע כי תיבת מרחפת הוא אותיות מ"ת רפ"ח והם רפ"ח ניצוצות שנופלו בשברי כלים והם היו בסוד מיתה כי [משלי ה-ה] רגליה יורדות מות אך מאלו הרפ"ח ניצוצות תיקנו ישראל במצרים ר"ב ניצוצות וז"ס (שמות יב-לח) וגם ערב רב עלו אתם וז"ס [בראשית מב-ג] וירדו אחי יוסף עשרה לשבר בר ממצרים נמצא שנשארו פ"ו ניצוצין עוד לתקן וכ"ז יתוקן בביאת המשיח בב"א.

י"ח ראה כעין זה בתורה נד אות ג' שאדם מרגיש חסרון איזה דבר כיון שבאותו דבר יש ניצוצות ששייכים לו, ועתה הזמן שיכול להעלותם, ואזי הוא רוכש אותו ומשתמש בו וההנאה שמרגיש ממנו היא מהניצוצות ששייכים לו שיש בדבר, כשהם עולים מהדבר, אזי מרגיש שאין לו צורך בדבר, ומוכר אותו לאחר שמרגיש חסרון לאותו דבר, וכי"ב כל מה שאדם רוכש ומוכר או נותן הכל לפי ניצוצות הקדושה השייכים לו שיש באותו דבר.

ט" תורה ה' אות ו'א פי צריך כל אדם לומר: כל העולם לא נברא אלא בשבילי (סנהדרין לו). נמצא פשהעולם נברא בשבילי, צריך אני לראות ולעין בכל עת בתקון העולם. ולמלאות חסרון העולם, ולהתפלל בעבורם:

הדורות, **שנפלו ניצוצות ונחסרו מהשכינה כידוע** [כ"ו/כח/כט] אמנם כשיצאו ממצרים תיקנו את כל הניצוצות הקדושים של חטא אדם הראשון/ל, ובמתן תורה היתה השכינה שלימה בלא חסרון, אלא שלא היתה שלימה באמת אלא בחצונות כי נשארה טומאה טמונה, ועל כן חטאו בעגל, וחזרה השבירה. **והתיקון הוא על ידי שמשמח א"ע** – את עצמו **באלקויו**, [לא] אע"פ שברור הניצוצות הוא ע"י כל מעשה לשם שמים שאנו עושים/ל, ולכך ירדנו לעולם הזה וקבלנו תורה ומצוות, אעפ"כ משמע שכאן שעיקר

הקליפות. וז"ס מ"ש בספר התקונים, בהקדמה על פסוק בצפור נודדת מקנה, כי כמו שהשכינה גלתה בין הקליפות, כן הצדיקים יגלו עמה, ואזלין מנדדין אבתרהא מדרך לדרך. וכפי בחינת הניצוצות, כך גלו במקום המכוון להם בתוך הקליפות, ראש בראש עין בעין וכו'. וז"ס ענין גלות הנשמות הנוכח שם. והנה גם קין והבל בניו, חטאו חטא אחר, וזלתי חטא אדם אביהם, וגם הם נטבעו ניצוצותיהם בעמקי הקליפות אכ"כ: **ואמנם בכל דור דודו**, יוצאות קצת ניצוצות ההם, ובאים בגלגול בעוה"ז, הכל כפי בחינת מחצב נשמות הדור ההוא, או מנצוצי הראש, או מנצוצי העין וכיוצא, ונתקנים בעוה"ז. ויש מי שאף גם שבא בגלגול להתקן, לא נוהר מן החטא, וחזר להשתקע עוד בתוך הקליפות כבראשונה, הוא וכל הניצוצות הנמשכות ממנו ותלויות בו, וזו היא בחינה בינונית, כוללות לגלגל ועבור, כי כל נצוצי הנפש, אפילו אותם שנתקנו, באים בגלגול גמור, עם הניצוץ הפרטי המקולקל מעת שנולד, ואינם נפרדים כלל עד יום המיתה:

יב **ראה תורה רנט שכל פגם שאדם פוגם בנשמתו הוא פוגם גם בשכינה.**

^{יז} עיין לעיל תורה נד אות ג' תורה עה

יח **תורה נד אות ג'** – בי כל דבר שבעולם, יש בו ניצוצות הקדושה שפפלו בשעת שבירה. ושבירה, הוא בחינת אותיות שגשברו ונפלו לכל דבר ודבר מזה העולם. וכל דבר יש לו שעה (ה). וצריך לבוא בשעה זו לאדם זה, שהוא משרש אחד עם אותן הניצוצות שיש בזה הדבר. וכשמגיע זה הדבר לאדם זה, והוא מקבל חיות מזה הדבר, הינו מהאותיות הנשברות שיש שם. על ידי זה נכללין האותיות הנשברות בזה האדם, בחיות שלו, ונעשה מהם קומה שלמה, ומתפשט בחיות של כל הגוף. ועל ידי זה נשלמין האותיות, ויש להם שלמות. וצריך לשהות הדבר אצל זה האדם להשתמש בו, עד שגפסקין האותיות והניצוצות השכינין לרשו. ואחר כך יוצא מרשותו לאדם אחר, שהגיע העת שיהיה עליה להאותיות הנשארם, שהם משרש אחד עם האדם האחר, ועל כן יוצא לרשותו. ולפעמים חוזר הדבר וכא לאותו האדם שהיה שלו מתחלה, כי מחמת שלא היה לו אז חלקי נפש רוח נשמה אלו, לא היה יכול אז להשלים האותיות אלו, עד עתה שהגיע לו אלו חלקי נפש רוח נשמה, שעל ידם יכול להשלים אלו האותיות הנשארם. ובין כך, הכרח לשהות אצל אחר: וכשמשלים האותיות אלו, נתוסף לו הארה בנפש רוח נשמה שלו, מחמת הארות אותיות אלו שהגיעו אליו ונשלמו אצלו. ועל ידי הארה זו, מאיר בשרש נפש רוח נשמה שלו, שהוא בצדיק וכנסת ישראל, שהם שרשי כל הנשמות כנ"ל. ועל ידי ההתנוצצות הזאת, נתיחד צדיק וכנסת ישראל, הנקראים משא ומתן כנ"ל. ועל שם זה נקרא מקח וממכר, וכל הדברים, וכל הלמוד, משא ומתן. כי על ידם נתיחד צדיק וכנסת ישראל, הנקראים משא ומתן כנ"ל:

תורה עה – לשון מוהר"נ – כי עקר הבריאה היתה על ידי הדבור, כמו שכתוב (תהלים ל"ג): "בדבר ה' שמים נעשו". ועל ידי השבירה נפלו ניצוצות בכל הדברים, במאכל ובמשתה ובמלבוש, ובכל התענוגים שבעולם. כי התענוג שיש בהדבר שאוכל ושותה וכיוצא בזה, הוא מהניצוצות שפפלו לשם, והניצוצות הם אותיות כנ"ל. וקדם שמוציאם אל הדבור, הם בבחינת דם, שהוא בחינת נפש, כמו שכתוב (ויקרא י"ז): "כי נפש כל בשר דמו בנפשו הוא". וכשמוציאם על ידי הדבור, זהו בחינת (שיר השירים ה'): "נפשי יצאה בדברו". ואז מעלה הניצוצות ומחברם יחד, ועושה שלום ביניהם. וזהו שאמרנו למעלה, שעל ידי הדמים שלא עבד בהם את השם יתברך, מזה בא נצחון ומחלקת. כי עקר הנצחון והמחלקת, הוא מבחינת הניצוצות הנפילין הנ"ל, קדם שמחברם ומתקנם, שאז הם בבחינת מחלוקת כנ"ל, ואזי הם בחינת דמים כנ"ל. ועל כן צריך לעבד את השם יתברך בכל הטפי דם שנמצאים בו, דהינו שידבר הרבה בתורה ותפלה, עד שיהיה נעשה מכל הדמים, דבורים של תורה ותפלה. כי הדבור הוא מהנפש, שהוא בחינת דמים כנ"ל. ואזי מבטל כל הנצחון והמחלקת הנמשך מהניצוצות הנפילין הנ"ל, שהם הם בחינת הדמים שעדין לא עבד בהם את השם יתברך כנ"ל. ובחינה זאת של ברור הניצוצות, נעשה בכל יום עד ביאת המשיח, עד שיתקיים (זכריה י"ד): "ועמדו רגליו ביום ההוא על הר הזיתים" (כמובא בכתבי האר"ז). כי עקר תקון הניצוצות, הוא בבחינת רגליו (כמבאר במקום אחר). כי תורה ותפלה הם בחינת עמידה, שהוא בחינת רגליו. ותורה, כמו שכתוב (דברים ה'): "ואתה פה עמד עמדי". וכתוב (שמות י"ט): "ויתיצבו בתחתית ההר". ותפלה, כמו שכתוב (תהלים ק"ו): "ויעמד פינחס ויפלל". וזה בחינת שם פ"ה: "צדק לפניו יהלף", "צדק", הוא בחינת הדבור של תורה ותפלה, כמו שכתוב (שם נ"ח): "צדק תדברון". על ידי זה נתתקין הרגליו, בבחינת: "צדק לפניו יהלף". ועל ידי זה זוכין לבחינת: "ועמדו רגליו ביום ההוא" וכו'.

יט **כנ"ל בתורה פט**. ועיין בעש"ט עה"ת עמוד התפילה אות קנב ומקור מים חיים שם היכל הברכה שכתב בשם רבו ובספר דגל מחנה אפרים (דוד רבינו) פ' תולדות ד"ה ויעתר יצחק לה' ותרומה ד"ה וכפלת את היריעה, וליקוטי הלכות מילה ה' ה'.

דגל מחנה אפרים – פרשת תולדות – ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו וגו' ויעתר לו ה' ותהר רבקה אשתו, יש בזה דברים עמוקים על דרך שאמר אא"ז נ"ע זללה"ה כי כל הדברים הם באים מהשכינה כביכול וכל החסרונות שיש לאדם יבין שהם חסרון השכינה כביכול ברוך הוא וברוך שמו כמו שהאיר עינינו בזה הענין בהרחבת הדעת לכן כל התפלות צריך להתפלל שתתמלא חסרון השכינה כביכול וממילא יתוקן חסרונו וזהו צדיקיא אינון שלוחי דמטרונתא כי הצדיקים על ידי חסרונם מבינים שיש חסרון בשכינה דוגמת חסרונם ומיחדים אותה ביחוד גמור והוא גלוי.

ל **דגל מחנה אפרים** – פרשת משפטים ד"ה ואלה – כי ידוע שבמצרים תקנו והעלו אותן ניצוצות שנפלו מימי אדם הראשון

^{לא} עיין לעיל תורה נד אות ב'

לב **ראה לעיל תורה נד ותורה עה בלקוטי קמא**. וראה תורה צד שנעשה ע"י אמונה.

ראה דגל מחנה אפרים – פרשת בא – וגם מקנינו ילך עמנו לא תשאר פרסה וגו'. צריך להבין זה כי אין לו שום ביאור והיה ראוי לומר לא תשאר מאומה ולמה תפס לשון פרסה, והנראה לפי עניות דעתי בזה דבר עמוק על פי מה ששמעתי מן אא"ז נ"ע זללה"ה שכל מה שיש לאדם הן עבדיו ומשרתיו ובהמותיו ואפילו כל הכלים שלו כולם הם ניצוצות שלו השייכים לשורש נשמתו וצריך להעלותם לשורשם, וזהו (ישעיה מ"ו, י') המגיד מראשית אחרית מגיד לשון קשר והמשכה והיינו שיקשר בראשית היינו בקדמון וראשית הכל אחרית היינו סוף כל המדריגות וכל ניצוצי השפלים כולם הם דבוקים בראשית עד אין סוף וכשיש לאדם שהם משורש נשמתו עליה למעלה אזי כולם נתעלו עמו והכל הוא על ידי שדבוק באמת וקרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת (תהלים קמ"ה, י"ח) ועל ידי זה יכול להעלותן גם כן.

העלאת הניצוצות הקדושים להשלים חסרון השכינה נעשה ע"י שאדם שמח באלקיו. והטעם נראה כי העצבות נובעת מכפירות, כמבואר בתורה כג ע"י תאוות ממון שהיא עיקר העבודה זרה היום, נופל האדם לעצבות ודאגה והרגשת חסרון תמידי. ונראה שהקרקע לכל עבודת ה' שעל ידה מעלים ניצוצות שנחסרו מהשכינה, היא הקשר והברית עם הקב"ה ע"י ששמח בו ומודה לו בכל רגע ע"י שמבין עד כמה היא השגחת ה' עליו באהבה אין סופית, שהרי אין שניה שלא נעשה עמו ניסים ונפלאות בתוך גופו ומחוץ לו, ועולם שלם נברא בשבילו, וכל חסרונותיו הם מעט דמעט ממה שלא חסר לו, על כן דייקא ע"י שמשמח את עצמו באלוקיו, מזדמנים לו בזמן ומקום המתאים כל הניצוצות השייכים לשרש נשמתו ובכוחו להעלותם לשכינה. **אזי נשלמו כל החסרונות מהשבירה ונתעלה כל הניצוצות.**

עתה חוזר לבאר את הפסוק שבו פתח את התורה ובו רמוז כל הנ"ל (תהילים קד לד לה) **יַעֲרֵב עֵלְיוֹ שִׁיחַי אָנֹכִי אֲשַׁמַּח בְּיַדְדִּי. יִתְמוּ חַטָּאִים מִן הָאָרֶץ וְרָשָׁעִים עוֹד אֵינָם פְּרָכִי נִפְשֵׁי אֶת ה' הִלְלוּ יְהוָה:**

וזה שאמר דוד המלך **אנכי אשמח בה'** יתמו חטאים מן הארץ, פירוש ע"י שאני אשמח בה' אלוקי, **יתמו ונשלמו**^ל **כל החטאים**^ל, **היינו** יושלמו **החסרונות** בשכינה. כי חטא הוא לשון חסרון **כמ"ש** – כמו שכתוב **(מלכים א א)**^ל **שבת שבע אמרה לדוד, כיון שאדוניוהו כבר נוהג כמלך, אם אתה תסתלק מהעולם, נמצא והייתי אני ובני שלמה חטאים** ופרש"י חסרים את הגדולה שהבטחת לנו ששלמה ימלוך אחריך^ל.

נמצא לפי זה ש"יתמו חטאים מן הארץ" פירושו יתמו חסרונות מן השכינה, כי **מן הארץ, היינו מן ארץ העליונה**, שהיא המלכות^ל **בחי' השכינה** ^ל (אע"פ שבדרך כלל ארץ העליונה הכוונה לבינה^ל) שהיא

ראה **צוואת הריב"ש** – הנהגות ישרות צט. התורה חסה על ממונם של ישראל ולמה כן כי זה כלל גדול שכל דבר שאדם לובש או אוכל או משתמש בכלי הוא נהנה מהחיות שיש באותו דבר כי לולא אותו הרוחניות לא הי' שום קיום לאותו דבר ויש שם ניצוצות קדושות השייכים לשורש נשמתו ושמעתי כי זה טעם שיש אדם שאוהב דבר זה ויש אדם שהוא שונא דבר זה ואוהב דבר אחר וכשהוא משתמש באותו כלי או אוכל מאכלין אפי' לצורך גופו מאותו מלבוש או מאכל או שאר דברים בזה הכח עובד להשי"ת נמצא מתוקנים לכך פעמים יארע דבר שהוא שכשכלה כבר לתקן כל הניצוצין שהי' באותו דבר השייכים לשורש נשמתו אז לוקח ממנו השי"ת אותו הכלי ונותן לאחר ששייכים הניצוצין שיש באותו הכלי לשורש אחר ואמר ריב"ש ע"ה שאוכלין בנ"א ויושבין עם בנ"א ומשתמשין בבני אדם היינו בניצוצין שיש באותן הדברים לכך צריך אדם לחוס על כליו ועל כל דבר שיש לו דהיינו מצד הניצוצין שיש שם באותן הכלים בבדי לחוס על ניצוצין קדישין:

ושם אות קבב. זה כלל גדול בכל מה שיש בעולם יש ניצוצים הקדושים אין דבר ריק מהניצוצים אפילו עצים ואבנים אפילו בכל המעשים שאדם עושה אפילו עבירה שאדם עושה יש בה ניצוצות השבירה ומה הוא ניצוצין שבעבירה הוא התשובה בשעה שעושה תשובה על העבירה מעלה הניצוצות שהיו בה לעולם העליון וז"ש נושא עון פירוש נושא ומעלה העון למעלה וזהו גדול עוני מנשוא פירוש להרימו ולהעלותו לעולם העליון:

^ל **יתמו ונשלמו** – יתמו יונתן תירגם ישתיון חטאיה. ורש"י פירוש יתמו החוטאים. ולכאורה יתמו לשון שלא יהיו עוד, כי יופסקו החטאים והחוטאים. נמצא יתמו לשון הפסק. ולא לשון שלימות. אבל עיין **מצודות דוד** – יתמו מלשון תם והשלמה. וצ"ע כוונתו מדוע לא פירש מלשון תם ונפסק. אבל **מרבנו** גם משמע שיתמו ונשלמו דהינו שיוספקו החסרונות כי הם יושלמו נמצא תם לשון תמים דהיינו שלם. ראה דברים (יח יג) תמים תהיה עם ה' אלקיך **אונקלוס** תרגם שלים תהי. **ויונתן** תרגם שלמין תהון.

^ל **ראה חיד"א** יוסף תהלות על תהילים שם – יתמו חטאים מן הארץ דלא יכבידו ח"ו גרפוי דשכינתא כי רשעים עוד אינם. ברכי נפש"י לבחינתו קאמר מ' את ה' הללויה:

^ל **מלכים א פרק א (ב) וְאֵתָה אֲדֹנֵי הַמֶּלֶךְ עֵינֵי כָל יִשְׂרָאֵל עֲלֶיךָ לְהַגִּיד לְךָ מִי יֵשֵׁב עַל כִּסֵּי אֲדֹנֵי הַמֶּלֶךְ אַחֲרָיו: (כא) וְהָיָה כְּשֶׁכֶּב אֲדֹנֵי הַמֶּלֶךְ עִם אֲבֹתָיו וְהָיִיתִי אֲנִי וּבְנֵי שְׁלֹמֹה חַטָּאִים:**

רש"י (כא) חטאים – חסרים ומנועין מן הגדולה, כמו (שופטים כ טז): אל השערה ולא יחטיא:

^ל **מסופר שם** על דוד המלך בסוף ימיו, שאדוניוהו סבר להיות המלך אחרי דוד וכבר בחייו נהג עצמו כמלך. ונתן הנביא יעץ לבת שבע אם שלמה לילך אלא דוד להודיעו על כן ולשאול ביון שהבטיח לה ששלמה ימלוך אחריו, כיצד תתקיים הבטחה אם ימות ואדוניוהו יהיה מלך, נמצא שאני ושלמה נהיה חסרים את הגדולה שהבטחת לנו.

^ל **אע"פ שבדרך כלל ארץ העליונה היא הבינה והתחתונה היא המלכות.** כאן נראה כוונת רבנו למלכות שהיא עליונה לארץ הגשמית.

וראה כעין זה **בספר כותנת פסים** לרבי יעקב יוסף מפולנאה פרשת בהר זה לשונו – ובבא הנשמה מלמעלה, ממחצב כסא הכבוד, אל הארץ, שהיא ארציות וחומר הגוף, שיוצרת למקום עכור וטמא, תקשה למה זה, לכך אמר אשר אני נותן לכם דייקא, להנאתכם וטובתכם, כי על ידי עסק התורה והמצות יעלה מייך נוקבין ונעשה על ידי זה יחוד וזווג למעלה, ושבתה הארץ שבת לה'. וזה שדרשו לשם ה' כמו בשבת בראשית – ר"ל שנאמר ואדם אין לעבוד את האדמה (בראשית ב, ה), שנעשה על ידו ייחוד וזווג שהוא לשם ה' – שתעשה ייחוד שם היא מלכות הארץ העליונה, עם שם הגדול הנקרא הוי"ה:

ושם פרשת שלח – וז"ש ועליתם את ההר, גימטריא תורה, ור"ל אם יאחו צדיק שהוא תאר 'זה' כנודע, שיאחו צדיק בדרכי התורה, שלא לילך אחר המותרות, רק במדת הסתפקות ונגובי, על ידי זה יוכל לעלות ולברר הניצוצין, והיינו על ידי התורה שנקרא טוב יוכל לברר הטוב מן הרע, וז"ש ועליתם את ההר וראיתם את הארץ, שהיא ניצוצי השכינה שנקרא ארץ עליונה, בעין השכל, המחשבה זרה שבאה לפניו בשעת תורה ותפלה שהיא ניצוצי השכינה שנפלו בעת השבירה, כמו שביאר מורי זה, ומובא במקום אחר. וז"ש וראיתם את הארץ מה הוא, ר"ל שיראה מה היא ענין המחשבה זרה, אם הרהור ונות או היא מקום החסד, והרהור גאוה מתפארת וכיוצא בזה, כאשר קבלתי מפי מורי וכו'. ואת העם היושב עליה, כי כל מחשבה היא קומה שלמה, עד שנעשו עם רב. החזק הוא הרפה, אם היא קליפה

עליונה מהמלכות, כאן נראה שהכוונה למלכות, שהיא עליונה מהארץ הגשמית. אבל אפשר שהכוונה לבינה דייקא, כי בה נעשה עיבור ז"א, שהוא תיקון הרפ"ח ניצוצין, שהוא הדוגמא לכל תיקון הניצוצות הקדושים מכל השבירות, כמבואר בע"ח שער יח ויט):

עד כאן ביאור חברותא לתורה צ'

תקיפא, או רפה שיוכל לשברה ולהוציא מתוכה הקדושה שהיא הפרי, ולהסיר הקליפה שהיא חיצונית מחשבה זרה, וז"ש והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ:

^ט פרדס שער כג אות א' ארץ ועיין קהלת יעקב ערך אר תיקון טח דף פד.

^ט **פרדס רמונים (לרמ"ק)** – שער כג פרק א – ארץ סתם, היא השכינה שהיא ארץ מצד כל הספירות. וכן נתבאר בתקונים (תקונא נ"א ד"פד) את השמים תפארת ומלכות, ואת יסוד ומלכות, הארץ דא מנא דכלהו פי' כלי המקבל כל מה שלמעלה כמו הארץ שהיא מקבלת כל הנשפע מן העליונים ובארנו המאמר הזה בארוכה בשער מהות והנהגה. עוד בר"מ (פנחס ד"רמג ע"ב) סבא סבא שכינתא אתקריאת ארץ דקב"ה שנאמר והארץ הדום רגלי מסטרא דחסד אתקריאת וכו' מסטרא דגבורה כו' ואיהי ארץ קרקע לכלהו ע"כ. והוא אותו הצד התחתון שבה שהיא הבחינה האחרונה שבעצמותה שהיא המקבלת מכלם יחד ולכן היא מנא דכלהו. אמנם נקראת ארץ מלשון רצון שכבר נתרצה מהשפע הטוב שקבלה. וכן פי' הרשב"י ע"ה בזהר פ' בראשית (ד"יב) בפסוק ויקרא אלהים ליבשה ארץ וז"ל ומה דהות יבשה אתעבידת ארץ וכו' ארעא רעוא שלים כדקא יאות עכ"ל. ובאשר יתלווה ארץ אל תיבה אחרת יש בהם פירושים האלו. ארץ **עליונה היא הבינה**, ונקראת ארץ כי היא בערך ג' ראשונות כערך המלכות אל שלמעלה ממנה. או מפני שכמו שהארץ מוציאה כל מיני צמיחה ותולדות כן הבינה הוציאה כל ההיות והמציאם לפועל. ויתייחס טעם זה אל המלכות ג"כ. ונקראת עליונה, לחלק בין העליונה שהיא הבינה, לתחתונה שהיא המלכות. ויש ארץ החיים וזה יתייחס על שתייהן. ובמלכות כתב בספר האורה כי בהיות המדה הזאת שואבת בריכות עליונות ומיני שפע ואצילות מעץ החיים על ידי המדה הנקראת א"ל ח"י, נקראת ארץ החיים עכ"ל. וזה אינו מתייחס אל הבינה. ור' משה פי' הטעם בבינה מפני שהחכמה שוכנת בתוכה והחכמה נקראת חיים כי משם חיים נמשכים כדכתיב (קהלת ז יב) החכמה תחיה בעליה. ונ"ל מפני שחיי הספירות ומזונם ושפעם תלוי בבינה, וכן חיי התחתונים במלכות, לכן נקראים ארץ החיים פי' בחינת' המשפעת חיים בכל השואבים חייהם ממנה ומצאנו לפי' זה סמך בזהר פ' בראשית (ד"א ע"ב) ז"ל ארץ החיים שהוא העה"ב עכ"ל הנה בפי' כי בחי' העה"ב דהיינו הצד המשפיע היא נקראת ארץ החיים ול'. ובתקונים פי' הרשב"י ע"ה כי מפני שהמלכות כלולה מזו, נקראים כלם בה ארצות החיים: